

Br. 1890 I, 42.

DEETS POPULAIRES

OVER HET

GEZOND HOUDEN DER TANDEN

DOOR

W. F. A. WIJNEN.

Tandarts te Nijmegen.

Gij moet weten, Surcho, dat een mond
zonder kiezen is als een molen zonder
molensteenen, en dat een tand meer waard
is dan een diamant.

M. DE GUYARDT SCHAFFER.

4de uitgave. — 1890.

Typ. v. P. EELTJES — Beyerich.

MOEYS' IVORINE.

Tandpasta, Tandpoeder, Mondwater,

is een goed, aangenaam en **antiseptisch** middel tot het reinhouden der tanden. Zeer aanbevelenswaardig tot duurzaam onderhoud van den mond, verkrijgbaar te **Utrecht** bij de Heeren :

T. P. VAN DEN BERGH & Zn.

als ook bij de Heeren

LOBRY & PORTON,

en te **Leeuwarden** bij den Heer

J. F. H. KAUWLING, Apotheker.

 Zie voor meerdere adressen tegenover het titelblad en achterzijde.

(Prijzen op blz. 15.)

Persbeoordeelingen dezer Brochure.

„Van allezins bevoegde hand, die des Heeren W. F. A. WIJNEN, tandarts te Nijmegen, verscheen een populair geschriftje over het gezondhouden der tanden. Den bezitters van een goed gebit worden daarin verschillende behartenswaardige wenken gegeven.”

No. 129. Ocht.ed. v/d Amsterd. 28 Aug. 1889.

„Een kleine brochure vol gulden waarheden omtrent de tanden en hare verpleging.”

No. 626. Amsterd. 1 Sept. 1889.

„Deze brochure verdient zeer de aandacht omdat zij op bevattelijke wijze uiteenzet, wat ieder kan en behoort te doen, om te zorgen dat het kauwapparaat tot in hoogen ouderdom gezond blijft.”

No. 198. Nijmeegsche Courant. 23 Aug. 1889.

„In enkele bladzijden wordt de oorzaak aangewezen, tengevolge waarvan zoo vele aan tandpijn lijden of reeds vroeg het gemis van tanden gevoelen. Tevens worden

de middelen aangegeven die behooren aangewend te worden, om tandpijn en het verlies van tanden te voorkomen.

Bij lezing zal men zien wat de hygiëne voorschrijft."

No. 62. De Vlaardinger. 31 Aug. 1889.

„De gebreken der tanden en de middelen om deze te voorkomen of zoo mogelijk nog te genezen, worden in dit werkje zakelijk en geheel naar waarheid besproken. Geen kwakzalverij met hare vaak bedriegelijke geloften of onfeilbare genezing door een of ander wonder uitwerkend middel wordt verkondigd. Slechts gezonde en gemakkelijk toe te passen middelen ter bewaring van de tanden, worden door den Heer WIJNEN aanbevolen."

No. 34. Echo v. h. l. v. Cuyk. 24 Aug. 1889.

„Deze brochure beantwoordt o. i. op zeer rationeele wijze de vraag: wat kan en behoort ieder te doen om te zorgen dat het kauwapparaat tot in hoogen ouderdom gezond blijft?"

No. 200 en Prov. Groninger Courant. 26 Aug. 1889.

„De schrijver bespreekt daarin de samenstelling en de bestanddeelen van een normaal gevormd volwassen gebit, de oorzaken van het ziek worden der tanden en kiezen door onreinheid en bacterieën en geeft een middel aan ter bestrijding van dit onheil."

No. 34. Zijper Courant. 25 Aug. 1889.

„Wij wenschen deze brochure, die op franco aanvraag gratis wordt toegezonden door den Heer G. PH. G. MOEYS, Apotheker te Nijmegen, in veler handen, daar zij goede wenken bevat tot het weren der tandziekten."

No. 34. Boxmeersch Weekbl. 24 Aug. 1889.

ENZ.

IETS POPULAIRES

OVER HET

Gezond houden der Tand

DOOR

W. F. A. WIJNEN,

Tandarts te Nijmegen.

~~~~~  
**Vierde uitgave — 1890.**  
~~~~~

.....~S-O-S~.....

TYP. — P. BEITSMA — DEVENTER.

MOEYS' IVORINE

is steeds in voorraad o.a. bij de

H.H. apothekers:

J. G. C. H. SANDERS	te Amsterdam.
MOUW en KRUIJSE	" Amsterdam.
J. J. BOOM	" Almeloo.
B. MIEDEMA	" Arnhem.
MIEDEMA & VAN AALST	" Arnhem.
E. LAMBERS	" Assen.
C. J. SCHULD.	" Baarn.
W. G. H. ROMBOUTS.	" Breda.
P. F. APPELBOOM.	" Bergen op Zoom.
J. F. A. F. VROOM.	" Deventer.
G. J. v. RIJSOORT v. MEURS & Zn.	" Dordt.
J. HARENBERG	" Enschedé.
H. H. JANSSEN	" Grave.
F. H. REEN CANNEGIETER	" 's Gravenhage.
N. VAN DEN DRIES	" 's Hertogenbosch.
J. T. TERBURGH	" Leiden.
J. F. STADES & ZOON	" Middelburg.
G. PH. G. MOEYS	" Nijmegen.
L. P. ROMEN	" Roermond.
A. A. LAGAAY	" Rotterdam.
C. J. HERTSTEIN	" Rotterdam.
SNOEP & MESSCHAERT	" Rotterdam.
P. J. GILS	" Waalwijk.
C. M. OLIFIERS	" Scheveningen.
J. H. VAN WESTENDORP J.DZN	" Schiedam.
Firma J. H. WEEVERS.	" Zutphen.
H. S. TEN HOLTEN	" Zwolle.

IETS POPULAIRES OVER HET GEZOND HOUDEN DER TANDEN.

.....
Gij moet weten, Sancho! dat een mond
zonder kiezen is als een molen zonder
molensteenen, en dat een tand meer waard
is dan een diamant.

.....
M. DE CERVANTES SAAVEDRA.
.....

De tandheelkunde omvat, even als de ge-
neeskunde, twee afdeelingen: therapie
en hygiene. De eerste houdt zich bezig
met het genezen van ziekten, terwijl de
tweede zich ten doel stelt, deze te voor-
komen. Dat de hygiene de lieveling van
het publiek zal worden, lijdt geen twijfel,
en toch zijn er maar betrekkelijk weinig men-

schen, die niet over tandlijden kunnen medespreken.

Ik geloof, dat onbekendheid van het publiek met de middelen, die dienen kunnen tot het behoud van ons gebit, van dat lijden oorzaak zijn.

Wat nu kan en behoort ieder te doen om te zorgen, dat zijn kauwapparaat tot in hoogen ouderdom gezond blijft?

Ziehier de vraag, die ik tracht, door middel dezer brochure te beantwoorden.

Een normaal gevormd volwassen gebit bestaat uit 32 tanden. De boven- en onderkaak bevatten ieder 16 stuks. Men verdeelt ze in snij-, hoeken maaltanden. De snij- en hoektanden dienen tot het afbijten van spijsen en het vormen der sisklanken en tandletters; de kiezen of maaltanden tot het vermalen van het door de tanden afgebeten voedsel.

Iedere tand heeft een in de mondholte vrij te voorschijn komend deel: „kroon”, een door het tandvleesch omgeven deel: „hals”, en een in de tandkas zich bevindend deel: „wortel”.

Een tand bestaat verder uit: email, tandbeen

en cement. Deze zijn weder samengesteld uit verschillende kalkzouten (waarvan phosphorzure en koolzure kalk de voornaamste zijn) en organische zelfstandigheden.

Het email, het hardste der drie vormbestanddeelen, bedekt de kroon; het cement dient als bekleedsel van den wortel, terwijl het tandbeen het eigenlijke lichaam van den tand uitmaakt.

Het geheel en meer rechtstreeks het tandbeen is als omhulsel te beschouwen der tandpulpa (gewoonlijk „zenuw” genaamd). Deze pulpa dient als voedingsorgaan (vooral tijdens de ontwikkeling en verbeening) van den vóór de doorbraak weken tand.

We zeiden reeds, dat de tanden en vooral de maaltanden dienen tot het fijnmalen van ons voedsel. Dat vermalen van het voedsel nu is van groot belang voor de verdere spijsverteering.

Ten eerste wordt het voedsel tijdens het kauwen met speeksel vermengd, waardoor het gemakkelijker zijnen weg door de keel naar de maag kan vinden; ten tweede ondergaan veel spijzen (vooral meelspijzen) reeds in den mond

eene groote verandering, doordat bij de vermenging met het speeksel eene scheikundige werking plaats heeft.

Kan dus het voedsel in den mond niet behoorlijk worden geprepareerd, hetzij door afwezigheid van tanden of doordat laatstgenoemde organen hol of pijnlijk zijn geworden, zoo is hiervan een noodzakelijk gevolg, *dat vroeger of later de maag daaronder lijdt en algemeene voedingsstoornis met gevolgen niet uitblijven.*

Hoe nu wordt gewoonlijk een tand hol? Na iederen maaltijd blijven overblijfsels van spijsen tusschen de tanden en in de groefjes op de kauwvlakten der kronen. Deze gaan tot gisting over, waardoor zuren gevormd worden, die gretig het omliggend email oplossen. Nu ligt het voor de hand, dat, wanneer we door *gepaste* middelen deze overblijfsels van spijsen verwijderen, wij het gistingsproces beletten, en wanneer zulks niet altijd mogelijk is, kunnen we andere middelen aanwenden, die het reeds door gisting gevormde zuur weder neutraliseeren.

Er is behalve het ziek worden der tanden

door de inwerking der gistingsproducten nog een ander bezwaar, n.l. de zoo genaamde

tand- of speekselsteen.

Deze tandsteen is, evenals de ketelsteen in de waterketels, de neerslag der zouten, die zich in het speeksel bevinden.

Deze zouten, die, met slijm en spijsen vermengd, zich aan de tandhalzen vastzetten, drukken allengs het tandvleesch naar beneden, waardoor ontsteking wordt veroorzaakt, wat op den duur het *verlies van den tand* ten gevolge heeft.

Dat door die combinatie van slijm, voedsel, bacteriën en zouten een voortdurend onaangename lucht wordt veroorzaakt, weet ieder of begrijpt het ten minste.

Het is alweer het ijverig gebruik der straks te melden tandmiddelen, dat ons in staat stelt het euvel te ontgaan.

De voorbehoedmiddelen nu zijn zéér eenvoudig en behooren dan ook in het bezit te zijn van elk een, die prijs stelt op een goed gebit

en de waarde daarvan voor de geheele spijsvertering beseft.

In de eerste plaats komt de tandborstel aan de beurt, die steeds het best in verticale richting wordt aangewend, wijl zoo doende de haren gelegenheid hebben de tusschenruimten der tanden te reinigen. Genoemd instrument werkt evenwel *alleen* mechanisch, waardoor het hoofdoel, het *neutraliseeren* van mogelijk gevormd zuur, niet wordt bereikt.

Voor dit doel wordt met succes aangewend *tandpoeder* of *tandpasta*. Het is echter lang niet onverschillig, welke „soort” men daarvoor gebruikt.

De tandmiddelen, die in den regel worden aangeschaft bij dezen of genen parfumeur of galanteriehandelaar en die dan gewoonlijk van onbekend buitenlandsch fabricaat zijn en nog wel worden aanbevolen als *probaat* tegen *alle mogelijke* mondziekten, zijn te *verwerpen*, omdat men niet weet, welke de bestanddeelen zijn, noch wie de maker is.

Een goed tandpoeder of pasta behoort zacht en alcalisch te zijn, en doet *alleen* dienst om

tanden, die eenmaal goed zijn, gezond te houden.

Elk tandpoeder, waarvan men hoort: „*het maakt zwarte tanden wit*”, is **schadelijk**.

Nu zijn er natuurlijk vele menschen, die gaarne zich een *goed* reinigingsmiddel willen aanschaffen, doch niet altijd het voorschrift daarvoor bij een tandarts willen of kunnen halen.

Reden, waarom ik gaarne voldeed aan het verzoek van den heer MOEYS, apotheker te Nijmegen, om hem in staat te stellen, volgens mijne voorschriften tandmiddelen te fabriceeren. Waarop hij in den handel heeft gebracht:

t a n d p a s t a ,
t a n d p o e d e r e n
m o n d w a t e r ,

onder den naam van „**MOEYS' IVORINE**”, zoodat ieder, die zich daarvan voorziet, verzekerd kan zijn, middelen te bezitten, welke wetenschappelijk zijn samengesteld en niet op kwakzalverij gebaseerd, zoo als dat in den regel met dergelijke artikelen het geval is.

We noemden het laatst ook nog „mond-

water". Waartoe dient dat? Gesteld, we hebben door middel van tandborstel en tandpasta of poeder de tanden gereinigd; ook dan nog blijft tusschen de tanden soms een slijmerige massa aanwezig op plaatsen, welke wij met den borstel niet konden bereiken, en die toch ook wel degelijk (we zouden haast zeggen *hoofdzakelijk*) moeten worden zuiver gemaakt.

Die plaatsen nu zijn dan nog „aseptisch” te maken, zoo als het heet, met mondwater.

We zagen zoo juist, dat er op het gebied van tandpoeder heel veel charlatannerie bestaat; op dat van mondwater is het in den regel nog veel erger gesteld.

Tandpasta's of tandpoeders, die worden aanbevolen voor alle mogelijke mondaandoeningen, al zijn zij op den duur *schadelijk*, hebben ten minste nog het nut van reinigend te zijn. Dit nu kan van misschien geen enkel in den handel voorkomend mondwater worden gezegd. Het zijn meestal waardelooze aftreksels van diverse odeurs, die misschien als toiletartikelen goeden sier maken, — *doch volstrekt elk nut missen*.

Het mondwater echter, door den heer G. PH.

G. MOEYS volgens mijn voorschrift in den handel gebracht, kan na het gebruik van pasta of poeder véél, zéér veel bijdragen tot het behoud der tanden.

Een goed mondwater dient niet *alléén*, om een frissche, aangename smaak in den mond te krijgen, doch in *hoofdzaak* om de bacteriën, die zich in de kleinste groefjes tusschen de tanden innestelen, te dooden en dus onschadelijk te maken.

En daar nu de onaangename lucht in den mond voornamelijk door deze lastige diertjes wordt veroorzaakt, verdwijnt door het gebruik van *goed* mondwater met de oorzaak (de bacteriën) ook het gevolg, de kwalijk riekende lucht.

Bedoeld MOEYS' IVORINE-MONDWATER nu *voldoet in alle opzichten aan deze eischen.*

We zien alzoo, dat reinheid en nog eens reinheid eigenlijk het geheele geheim is. Laat dat dan ons aller wachtwoord worden, en we zullen ons meer en meer in een goed gebit kunnen verheugen en de tot nog toe gevreesde tandarts zal niet meer als schrikbeeld voor velen bestaan; doch men zal allengs leeren inzien,

dat hij, die *in tijds* zijn hulp inroept en goeden raad ter harte neemt, het best voor zich zelf heeft gezorgd.

Dat juffrouw Hygieia ook hier spoedig een iegelijks gezellin worde, is de wensch van

schrijver dezer brochure
W. F. A. W I J N E N ,
tandarts.

NIJMEGEN, 1889.

MOEYS' IVORINE

bereid volgens voorschrift van

DEN HEER

W. F. A. WIJNEN,

Tandarts te Nijmegen,

wordt verkocht als:

Tandpasta	}	A (*) in tube	f 0,75
		B (*) „ glazen doos .	- 1,50
Tandpoeder	}	C (*) in cartonnen doos	- 0,70
		D (*) „ glazen doos .	- 0,90
Mondwater	}	E (*) in kleine flacon .	- 0,75
		F (*) „ groote „ .	- 1,50

(Van het Mondwater zijn 20 droppels op een glas water voldoende.)

Bij iedere verpakking is eene door den Heer WIJNEN geschreven en geteekende gebruiksaanwijzing gevoegd.

Eene door mij geteekende verklaring, betreffende de bereiding en het fabrieksmerk (*de Belvédère van Nijmegen*) bevinden zich op elk artikel. Beleeft verzoek ik, bij aankoop, hierop wel te letten en namaaksels te weigeren.

Naar plaatsen waar geen verkoopers gevestigd zijn, wordt ook de kleinste bestelling, tegen inzending van postwissel, *franco* toegezonden door

G. PH. G. MOEYS,

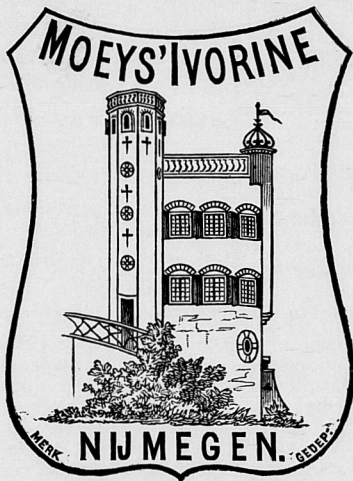
Apotheker,

Nijmegen, Grootte Markt 5.

(*) Met deze letters kan men op den postwissel aangeven wat men verlangt te ontvangen.

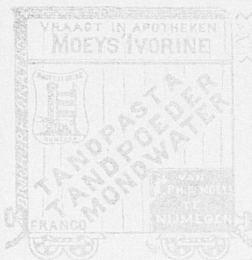
MOEYS' IVORINE is 't behoud der tanden.

.....
Let op 't Fabrieksmerk.

Gelieve namaak te weigeren.

.....
Elke bestelling geschiedt, franco door geheel Nederland,
na ontvangst van postwissel, door
G. Ph. G. MOEYS, Apotheeker te Nijmegen.
(Door tusschenkomst der depóthouders, waar deze gevestigd zijn.)

Onderhoudt uwe Tanden

MET

MOEYS' IVORINE.

Deze wetenschappelijk samengestelde tandreinigingsmiddelen zijn steeds in voorraad o.a. bij de H.H. Apothekers:

J. G. C. H. SANDERS	te Amsterdam.
J. J. BOOM	" Almeloo.
B. MIEDEMA	" Arnhem.
MIEDEMA & VAN AALST	" Arnhem.
E. LAMBERS	" Assen.
C. J. SCHULD	" Baarn.
W. G. H. ROMBOUTS	" Breda.
P. F. APPELBOOM	" Bergen op Zoom.
J. F. A. F. VROOM	" Deventer.
G. J. v. RIJSOORT v. MEURS & Zn.	" Dordt.
J. HARENBERG	" Enschede.
H. H. JANSSEN	" Grave.
F. H. REEN CANNegiETER	" 's Gravenhage.
N. VAN DEN DRIES	" 's Hertogenbosch.
J. T. TERBURGH	" Leiden.
J. F. STADES & ZOON	" Middelburg.
G. Ph. G. MOEYS	" Nijmegen.
L. P. ROMEN	" Roermond.
A. A. LAGAAY	" Rotterdam.
C. J. HERTSTEIN	" Rotterdam.
SNOEP & MESSCHAERT	" Rotterdam.
P. J. GILS	" Waalwijk.
G. M. OLFIERS	" Scheveningen.
J. H. VAN WESTENDORP & Dzn	" Schiedam.
Firma J. H. WEEVERS	" Zutphen.
H. S. TEN HOLTEN	" Zwolle.